

strering af de ældste arkiver først efter, at Carl Lindberg Nielsen var tiltrådt som landsarkivar 1951, og en kronologisk fortegnelse blev aldrig afleveret til Rigsarkivet. Lindberg Nielsen havde forinden som arkivar i Viborg udarbejdet »Arkivalier i Landsarkivet i Viborg fra Tiden før 1559«. Den er renskrevet i 3 eksemplarer udover det indsendte, således at to findes i Viborg og et i Åbenrå. Hovedregistraturen – på mere end 200 sider – er ordnet efter proveniens, dvs. hvert arkivfond for sig, først de verdslige arkiver, derpå de gejstlige, og derefter følger en mere kortfattet kronologisk registratur med henvisning til arkivfond. Den omfatter ca. 1000 numre fra ca. 1200–1558, hvoraf dog mange er sene kopier, det ældste originaldokument er fra 1389. I hovedeksemplaret i Viborg er der i årenes løb gjort adskillige tilføjelser. – »Fortegnelse over Breve fra før 1559 i Landsarkivet, Åbenrå« indeholder ialt 147 numre fra årene 1292–1557. Denne registratur er desuden forsynet med et stedregister.

- 4 Her bør det understreges, at arkivbetegnelserne i Repertoriets første række er forældede, således at en række arkiver, som anføres med hjemsted i hovedarkivet, nu skal søges i landsarkiverne, mens alle øvrige arkivbetegnelser må ajourføres ved opslag i Rigsarkivets håndskrevne kronologiske fortegnelse over pergamentsbreve (den indeholder tillige flertallet af de ældre papirsbreve, næsten alle til 1450, hovedparten 1451–1513 – undtaget er de største privatarkiver, derefter er det mere tilfældigt, om papirsbreve er medtaget.
- 5 Vejledende arkivregistraturer XVII. Lokalarkiver til 1559. Gejstlige arkiver I. Ærkestiftet og Roskilde stift. Ved Thelma Jexlev, udg. af Rigsarkivet, Kbh. 1973. – 400 s., pris 46 kr. VA XVIII. Gejstlige arkiver II – 460 s., pris 69 kr., udkommer efteråret 1976.
- 6 Vejl.arkivreg. VIII. Privatarkiver før 1760 i Rigsarkivet. Ved Erik Kroman, udg. af Rigsarkivet, Kbh. 1948.

Ole Crumlin-Pedersen, Anders Monrad Møller, Holger Munchaus Petersen, Alan Hjorth Rasmussen

Mere om det maritime

Der er løbet en del vand i stranden siden september 1975, og der kan derfor være grund til supplerende bemærkninger om »Den maritimhistoriske forskning i Danmark« og om »Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforskning«.

Slet så ilde, som man kunne tro, står det vel ikke til med det maritime. Ikke så lidt afhænger af, hvordan tingene gøres op. En for snæver synsvinkel vil forhindre en i at få øje på mangt og meget af interesse. Tæller man f. eks. museumsansatte med maritim forskning som opgave, vil det være en god ide at medregne institutioner vest for Roskilde – man vil da få brug for mere end den ene hånds fingre. Vel kan man nå frem til, at kun 3 % af specialerne i faget historie i København har behandlet maritime emner. Er det lidt

eller meget i forhold til hvad? Hvordan ligger det iøvrigt med specialeskrivningen andre steder, i andre discipliner? Det er endvidere et spørgsmål, om man med rette kan konstatere en fuldstændig mangel på systematisk beskæftigelse med »maritim forskning såsom søfartshistorie eller maritim etnologi«. At der for tiden ikke eksisterer en lærestol med en passende etikette forhindrer dog ikke, at der undervises i disse emner. Blot som et eksempel kan nævnes, at der ved Institut for Økonomisk Historie i København nu på tredje år løber et specialeseminar over det 18. årh.'s danske søfart og handel. Hvad mon der foregår andetsteds for tiden?

Karakteristisk for den sidste halve snes år har vel netop været alsidigheden i de mange bestræbelser på udforskningen af den maritime fortid og nutid. I flæng kan nævnes Årbogen fra Helsingør, det store EDB-projekt omkring Øresundstoldregnskaberne, Nordisk Maritimhistorisk Arbejdsgruppe bl. a. med bogen »Sømand, Fisker, Skib og Værft«. Livlig projekt- og publikationsvirksomhed finder man i Esbjerg; mange – læge som lærde – er i arbejde i Løgstør, Roskilde, Rønne, Svendborg, Thisted, Ærøskøbing, Århus etc. Der dannes foreninger til bevaring af skibe, folk dyrker undervandsarkæologi, og man finder private med omfattende materialesamlinger og store ønsker om at publicere. Der foregår faktisk meget. Om det så kan siges at være korrekt, at »der ikke eksisterer nogen maritim forskningstradition i Danmark« må vel forblive et spørgsmål om definition. Problematisk vil det under alle omstændigheder være, for hvor skulle man fagligt og geografisk placere denne »forskningstradition«?

Det har vel været ud fra et ønske om at vide mere om, hvad andre beskæftiger sig med, at en af de mange grupper på feltet, »Marinehistorisk Selskab«, i 1974 inviterede alle interesserede til den første maritimhistoriske konference. Denne førte til nedsættelse af »Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforskning« – en temmelig knudret, men absolut ikke tilfældig navngivning.

Kontaktudvalget har fungeret i mere end to år, en række publikationer er udsendt til interessekredsen og nok en konference i marts 1976 er afholdt. Udvalget er sammensat af såvel professionelle som ikke-professionelle og skulle så vidt muligt repræsentere alle fag og interesser. Personerne er for tiden følgende:

Jørgen H. Barfod (formand)
 Jørgen Burchardt
 Liselotte Mygh
 Gunnar Olsen
 Alan Hjorth Rasmussen

Hans Chr. Bjerg
 Ole Crumlin-Pedersen
 Anders Monrad Møller
 Holger Munchaus Petersen
 Birger Thomsen

Interessekredsen viser en lignende spredning geografisk og erhvervsmæssigt. Adgang er åben for enhver, blot man erlægger det beskedne årlige gebyr på kr. 20. Til gengæld modtager man udvalgets publikationer og indbydelse til næste konference.

Udvalgets hidtidige arbejde har i følge sagens natur været præget af en opbygning ved ret primitive hjælpemidler. Det er såvist sandt, at her er et område, »som har behov for mæcener«. Men disse har egentlig også vist sig, blot ikke med guldrandede gavechecks eller store fondsmidler, men med mindre beløb til at begynde på og især med praktisk hjælp i en snæver vending, det være sig med tryk eller papir. Det går ret let med at komme ind ad bagdøren, når der som her er tale om fritidsarbejde.

Første resultat kom i 1974 med rapporten fra den første konference indeholdende referater, indlæg og deltagerfortegnelse; nødvendig at have for at kunne godtgøre udvalgets eksistens og aktive virke både overfor konferencens deltagere og ved ansøgninger.

Derefter kom i 1975 en »Hvem forsker hvad«, som byggede videre på en forskningsoversigt udarbejdet til 1974-konferencen af dr. phil. Henning Henningsen. På grundlag af en spørgeskemaundersøgelse foreligger en bearbejdelse af 66 personers redegørelse for, hvilke interesser de har indenfor maritim historie- og samfundsforskning, hvilke emner, der arbejdes med, og om publikationshensigter og kildemateriale. Et arbejde som dette mister naturligvis hurtigt sin aktualitet, men den uprætentiøse udgivelse i form af et duplikeret hefte i et beskedent oplag skulle muliggøre en ny udgave om ikke alt for mange år.

Regelmæssigt kommer derimod »Årsbibliografi for dansk maritim historie- og samfundsforskning« – foreløbig udkommet for årene 1974 og 1975 (omtalt i *Fortid og Nutid* 1976, p. 469). Bibliografien er givetvis temmelig traditionel i sit omfang, 1974 med 393 nr, 1975 med 524, hvilket hænger sammen med, at artikler helt ned til 2 sider medtages fra den store og blomstrende bestand af maritime fagtidsskrifter, som ofte indeholder et eller andet af historisk eller aktuel interesse. Også her er publikationsformen beskeden; første gang duplikeret, anden gang i off-set – et godt eksempel på meget velvillig assistance fra en erhvervsvirksomhed. Atter skulle fordringsløsheden betyde stor elasticitet. Dels var det nemlig sin sag fra den ene dag til den anden at opstille en passende systematik til de mange titler, dels skulle netop systematik, opstilling og udvælgelse fra år til år kunne justeres, så man efter 5–10 år kunne have både råmateriale og opstilling klar til en fem- eller tiårsbibliografi af en lidt dyrere type.

Mest uhåndterligt af udvalgets projekter har nok »Guide til maritimt kilde-materiale« været. Ideen var på grundlag af spørgeskemaer at få samlet op-

lysninger om, hvor i landet – på arkiver, biblioteker, erhvervsvirksomheder og hos private – man kan finde kildemateriale i form af arkivalier, billeder, genstande etc. af maritim interesse. Første hefte kom i foråret 1976 med bearbejdelser af 68 besvarelser. Når dette læses skulle næste hefte for længst være ude; en del flere skal nok til, før man bliver færdige, men igen skulle det foreløbige præg, der er over en samling dupliserede hefter forhindre, at dette stiller sig i vejen for en senere trykt publikation, dels skulle dette arbejde også effektivt rydde grunden for det mere ambitiøse, den dag muligheden, d. v. s. spørgene skulle vise sig.

Den foreløbigt sidste konference blev afholdt i marts 1976. En utrolig hjælpsomhed fra Toldskolens og fra den Kongelige Grønlandske Handels side gav konferencen ideelle lokaler og en meget fin kulinarisk behandling. Tilsvarende gav et virksomhedsbesøg hos P. Heering lejlighed til at fordele interessen mellem et meget spændende historisk milieu, en fabelagtig samling gamle søkort og et traktement med ganske nutidige påvirkninger. De mere end 70 deltagere påhørte en god snes indlæg fordelt på fire emnegrupper: Den maritime forsknings teknik og hjælpemidler; Skibet, historie og bevaring; Maritime erhverv, fra udenrigsfart til lokale maritime milieuer og endelig Orlogsflådens historie. Overskrifterne skulle give et ganske godt indtryk af spændvidden – om de enkelte emner vil kunne erfares ved læsning af den konferencerapport, som i skrivende stund er under udarbejdelse. Konferencen sluttede iøvrigt, som sådanne gør, med en generel diskussion, herunder vedtagelse af et sæt retningslinier for udvalgets videre virke.

Ovenstående skulle give et lille indblik i kontaktudvalgets virksomhed og arbejdsfacon. De små midler og den hjemmestrikkede form med diverse duplikatorer i mærkelige lokaler kan give et berettiget indtryk af en spændende »pionérfase«, og det spørgsmål rejser sig med det samme, om den igangsættende ildhu og entusiasme nu også kan strække til over et længere tidsrum. Foreløbig er det kun gået fremad, hvad der vel kan hænge sammen med en almindelig opgående konjunktur i interessen for maritime emner. De, der på det seneste har været mest involveret i det praktiske arbejde, regner da også med at kunne holde et par år endnu, og udvalget tæller nyttilkomne, som må antages at kunne tage over.

På langt sigt kan det vel også være et problem, hvad dette skal ende med. Retningslinierne for udvalgets arbejde indeholder en formålsparagraf, som nævner tilvejebringelse af hjælpemidler for forskningen. Dette må vi siges at være i gang med. Men det anføres også, at udvalget skal søge at koordinere eksisterende forskningsprojekter og igangsætte eller stimulere nye forskningsinitiativer. Hermed er man straks ovre i noget fagpolitisk mere ømtåleligt. Et kontaktudvalg skulle principielt kunne virke uden at gå nogen for nær,

et koordinerende organ vækker umiddelbart betænkeligheder. Et sådant kan dårligt fungere uden, at det før eller siden vil virke som indblanding. Foreløbig er der dog ingen penge og dermed ingen fare. Man får vel ønske, dersom økonomiske muligheder engang skulle vise sig, at »Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforskning« da må være så bredt accepteret og almindelig anerkendt, at eventuelle problemer vil kunne klares til størst mulig tilfredshed for alle. Et blik på interessekredsens navne viser, at har vi end mødt megen velvilje, så mangler der dog blandt »interessenterne« nogle, vi meget gerne også så; foruden alle dem, der bare ikke kender os. – Adressen er Frankrigsgade 76, 2300 Kbh. S, Giro 8 25 90 11.